

DIN LUPTA MASELOR POPULARE DIN OLTENIA PENTRU PROCLAMAREA REPUBLICII

de dr. LUCHIAN DIACONU

Desfășurarea evenimentelor de acum trei decenii și jumătate demonstrează că întreaga etapă cuprinsă între 23 august 1944 și 30 decembrie 1947 a fost determinată de voința clasei muncitoare, a țărânilor muncitoare, a maselor largi populare, adusă cu forță irezistibilă de insurecția din august 1944 în arena politică a țării. Anii de foc ai revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, ani în care s-au hotărât destinele istorice ale țării, smulgerea ei din sistemul capitalist și desprinderea unor largi perspective în înaintarea impetuoasă pe calea progresului social, politic și cultural, s-au caracterizat prin ofensiva continuă a forțelor revoluționare, prin desfășurarea unei eroice lupte de masă, mai întâi, pentru lichidarea resturilor regimului fascist și democratizarea țării și apoi pentru înlăturarea completă a vechii orânduiri. Istoria acestor ani când masele au ales și impus calea viitorului, cale asigurată de forțele reale democratice, a consemnat înalte pilde de eroism și abnegație revoluționară date de muncitori, țărani muncitori, intelectualitatea progresistă și alte pături de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, bărbați și femei, vârstnici și tineri, în lupta deschisă cu forțele retrograde, reacționare. Prin forța uniașă a maselor muncitoare condusă de partidul comunist, au fost înlăturate din cale toate piedicile, s-a instaurat un regim nou de reală democrație, care a asigurat împlinirea aspirațiilor lor de înlăturare a zăgazurilor care frânuau mersul spre progres și civilizație al societății românești.

Situându-se în fruntea luptei revoluționare, clasa muncitoare s-a impus definitiv ca hegemonul puternicei mișcări de masă antrenată în șuvoiul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din România. Sub conduce-

rea Partidului Comunist Român și cu sprijinul clasei muncitoare, țărănimea, masele largi muncitoare au înfăptuit reforma agrară, au impus în conducerea primăriilor, prefecturilor pe reprezentanții democrației, au asigurat prin uriașe mitinguri și demonstrații instaurarea guvernului revoluționar-democrat un pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc, la 6 martie 1945, victoria în alegerile din noiembrie 1946, ca importante momente ale cuceririi puterii politice.

În asigurarea victoriei, în această primă etapă, un rol de importanță primordială l-au avut elaborarea și promovarea de către Partidul Comunist Român a unei linii strategice și tactice juste, elasticitatea politicii sale, efortul de a crea condiții largi pentru participarea și colaborarea tuturor forțelor interesate, fie în rezolvarea întregului ansamblu de sarcini ale revoluției – cu perspectiva lor socialistă – fie numai în atingerea unora dintre obiectivele general-democratice.

Forța de neînvinc a mișcării populare s-a întemeiat pe unitatea de acțiune a clasei muncitoare, pe alianța muncitorească-țărănească, pe participarea la lupta revoluționară, alături de clasa muncitoare și țărănime, a intelectualității legate de popor, a altor pături mijlocii orășenești, pe unitatea tuturor celor ce muncesc, fără deosebire de naționalitate, pe înmărunchearea într-un front unic a principalelor forțe ale națiunii, a marii majorități a poporului, unite în cadrul Frontului național democratic sau al Blocului partidelor democratice. Meritul făuririi acestui front unic popular, al transformării lui într-o forță invincibilă, aparține neobositei activități desfășurate de partidul comunist, devotamentului cu care el a slujit clasa muncitoare, interesele vitale ale poporului român.

În planul cuceririi puterii politice ca problemă fundamentală a revoluției rezolvată într-o perioadă mai îndelungată, printr-un șir de modificări calitative, de la faza puterii democratice în care clasa muncitoare avea rolul hotărîtor, la faza cînd proletariatul, aliat cu celelalte pături de oameni ai muncii, a cucerit deplinătatea puterii, clasa muncitoare, țărănimea, forțele populare din Oltenia s-au situat cu consecvență pe linia luptei pentru instaurarea și consolidarea regimului democratic.²

Instalarea pînă la sfîrșitul anului 1944 a 162 de primari democrați din 209, constituia un barometru al uriașei ridicări la luptă a populației zonei. Referindu-se la ampla mișcare democratică, un document al vremii scria: „Este îmbucurător să vezi cum această pornire se îndreaptă la viața nouă, zecile

de mii de muncitori organizați în sindicate, miile de țărani organizați în Frontul plugarilor, comitetele sătești alese în comune, zecile de organizații profesionale ale intelectualilor și tot atâtea organizații patriotice, democratice arată voința de luptă pentru libertate și democrație a maselor largi oltenene".³

Ele au impus, în cadrul unor mari acțiuni populare, instalarea prefecturilor democratice la Craiova, Caracal, Tr. Severin, Tîrgu-Jiu și Rîmnicu Vîlcea, „introducerea sistemului democratic fiind ridicat la nivelul cerut de înseși masele poporului”, cum preciza un raport din martie 1945 al Prefecturii de Romanați.⁴ Adeziunea de masă a populației Olteniei la programul de a revenire al Frontului național democrat, program ce corespundea „intereselor vitale ale întregului popor”,⁵ al forțelor social-politice care își propuneau „să ducă România pe drumul propășirii ei firești”,⁶ elanul cu care s-au înfăptuit măsurile economice ale guvernului dr. Petru Groza pentru redresarea economiei naționale și înfăptuirea transformărilor cu caracter general-democratic, au dat expresie voinței puternice a forțelor populare din această zonă de a asigura succesul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Masele populare din Oltenia au întâmpinat cu protest „greva regală”, s-au solidarizat cu guvernul ce exprima voința poporului muncitor, au demască provocările forțelor reacționare, ale reprezentanților Partidului Național Țărănesc și Partidul Național Liberal de a abate țara de la drumul revoluției.

Unul din momentele decisive ale acestei etape au fost alegerile din 1946, crearea și activitatea noului parlament democratic în care clasa muncitoare și aliații săi dețineau poziții precumpănitoare, determinînd schimbări radicale în mecanismul statal al României apropiînd momentul izolării totale a monarhiei și al abolirii formei de stat pe care acesta o reprezenta.

Alegerile din noiembrie 1946 au constituit un moment important al luptei pentru cucerirea puterii politice, activitatea desfășurată de partidul comunist pentru asigurarea victoriei forțelor democratice pornind de la realitatea că prin aceasta puneau „temei sănătos și de viață nouă țării și poporului român”. În motiunile trimise guvernului de cei peste 100 000 de locuitori ai Doljului care au participat la manifestația de 1 Mai 1946 se dădeau asigurări că „vom câștiga victoria deplină a democrației unite în alegeri”.⁷ Activitatea desfășurată de

Regionala Oltenia P.C.R. condusă în această perioadă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de județele de partid, a asigurat o largă popularizare a platformei-program a Blocului partidelor democratice în care poporul întreg își recunoștea „planul ridicării la o viață nouă, planul reclădirii patriei”,⁸ al muncii de reconstrucție și desăvârșire a operei de democratizare a țării.

Luînd cuvîntul la întrunirea publică din Craiova, din 25 iulie 1946, secretarul Regionalei P.C.R. Oltenia, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a evidențiat „caracterul cinstit, realist, drept a tot ceea ce este creație și gînd comunist” i-a făcut pe ascultători – scria „Înainte” din 27 iulie 1946 – „să simtă că de data aceasta planul refacerii țării este alcătuit și rostit de unul dintre conducătorii poporului, verificat, împreună cu toți membrii din conducerea partidului nostru, că a suferit și s-a jertfit pentru binele acestui popor”.

Hotărîrea maselor muncitoare de a asigura consolidarea tinerei democrații românești a fost probată și de entuziastele demonstrații de la 23 august 1946, cînd pe străzile capitalelor județelor au defilat zeci de mii de oameni: 60.000 la Craiova, 18.000 la Rîmnicu Vilcea, 12.000 la Turnu Severin, 9.000 la Tîrgu-Jiu.⁹ Marile adunări populare organizate de Blocul partidelor democratice în octombrie 1946, prezentarea candidaților democrației au consfințit „nevoia pe care o simte poporul nostru de a avea un regim democratic”.¹⁰ La Slatina, în prezența a 15.000 de oameni ai muncii din oraș și din comunele învecinate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus: „Votînd soarele vom face dovada înaltei noastre conștiințe patriotice, lichidînd în acest fel cu un trecut întunecat și rușinos și deschizînd noi căi de progres României independente și democratice”.

Și, așa cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cadrul unei mari întruniri de la Slatina, „la 19 noiembrie poporul român va avea să decidă în fața urnelor victoria democrației”,¹² rostindu-se cu o zdrobitoare majoritate pentru candidații Blocului partidelor democratice, noul parlament acționînd pe linia consolidării puterii oamenilor muncii.

Fermitatea cu care Partidul Comunist a acționat în cadrul guvernului și al parlamentului pentru înfăptuirea și adîncirea transformărilor democratice, pentru promovarea și apărarea intereselor maselor muncitoare, activitatea sa laborioasă de zi cu zi au sporit și mai mult încrederea milioaneilor de oameni ai muncii în cuvintele și faptele comuniștilor. În stilul nou revoluționar, dinamic, caracteristic comuniștilor, deputații s-au întîlnit cu cei pe care îi reprezentau în parlamentul țării, pre-

zentîndu-le programul măsurilor pe care partidul comunist le propunea în noua etapă a revoluției. În februarie 1947, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întîlnit cu muncitorii de la Atelierele C.F.R. Slatina și cu țărani din Valea Mare,¹³ iar la 1 mai 1947 a luat parte la manifestația oamenilor muncii din Craiova.¹⁴

În anul 1947 a avut loc un proces rapid de maturizare a forțelor interne cărora le revenea misiunea de a împinge înainte procesul revoluționar. Constituirea, în noiembrie 1947, a comisiilor comune județene și locale pentru pregătirea partidului unic al clasei muncitoare,¹⁵ adeziunea muncitorimii la Platforma-program a partidului clasei muncitoare,¹⁶ a ridicat pe noi trepte rolul de conducător al proletariatului în viața țării. Partidul comunist a dat o nouă dovadă a maturității sale politice, a capacității de a-și elabora strategia și tactica pornind de la realitățile țării, de a mînuî toate formele de acțiune și luptă revoluționară, potrivit necesităților etapei istorice. Delimitările în cadrul alianțelor au adus noi regrupări de forțe social-politice, reprezentanții burgheziei manifestîndu-și deschis ostilitatea față de reformele democratice inițiate de guvern.¹⁷ În opoziție cu acestea, masele muncitoare din Oltenia au primit cu entuziasm și au sprijinit oficiile industriale înființate în iunie 1947,¹⁸ propunerile Partidului Comunist Român în vederea îmbunătățirii situației economice și financiare a țării. „Propunerile partidului nostru – scria ziarul „Înainte” din 19 iunie 1947 – sînt o pildă vie a acelui patriotism harnic, sincer și cinstit care duce, printr-o politică de autoechilibrare economică, la deplina suveranitate a poporului, la independența țării”.

Măsurile luate de organizațiile de partid, mobilizarea întregului activ și a unui mare număr de muncitori alături de unitățile militare pentru asigurarea securității sediilor partidului, întreprinderilor și instituțiilor, au avut darul de a pregăti populația pentru evenimentul de la 30 decembrie 1947. Cînd, la orele 18, în seara zilei de 30 decembrie, posturile de radio au făcut cunoscută vestea că regele a abdicat și a fost proclamată Republica, o explozie de entuziasm a cuprins masele muncitoare din Oltenia. În moțiunile trimise pe adresa Prezidiului Republicii Populare Române, se exprima dorința și hotărîrea unanimă a populației județelor din dreapta Oltului de a contribui la dezvoltarea democrației românești. O ediție specială a ziarului „Înainte” a fost consacrată marelui eveniment publicînd: actul de abdicare a regelui, proclamația guvernului, componența prezidiului republicii și a noului guvern, legea pentru

proclamarea Republicii. În zilele următoare, în orașe și sate, pe străzi, în piețele publice, în întreprinderi și instituții, s-au desfășurat manifestații, adunări, mitinguri care s-au transformat în impresionante serbări populare, mărturii ale faptului că masele de oameni ai muncii înțeleseseră pe deplin semnificația politică a instaurării Republicii, început al epocii glorioase a revoluției și construcției socialiste.

N O T E

- ¹ *România în anii revoluției democrat-populare 1944—1947*, Editura politică, București, 1971.
- ² Marin Ionescu, Vechilu Mihai, *Oltenia în lupta pentru democratizarea aparatului de stat*, Editura „Scrisul Românesc”, Craiova, 1975.
- ³ „Înainte”, Craiova, din 14 ianuarie, 1945.
- ⁴ Arhivele Statului Craiova, fond Inspectoratul general administrativ Craiova, inv. 11/1945, f. 29.
- ⁵ „Înainte”, din 31 ianuarie 1945, p. 1.
- ⁶ Idem, din 1 februarie 1945, p. 1.
- ⁷ Idem, din 4 mai 1946, p. 1.
- ⁸ Idem, din 24 mai 1946, p. 1.
- ⁹ Idem, din 26 august, 1946, p. 1.
- ¹⁰ Idem, din 20 octombrie 1946, p. 1.
- ¹¹ Idem, din 17 octombrie 1946, p. 1.
- ¹² Idem, din 14 noiembrie 1946, p. 1.
- ¹³ Idem, din 13 februarie 1947, p. 1.
- ¹⁴ Idem, din 4 mai 1947, p. 1.
- ¹⁵ Idem, din 1 decembrie 1947, p. 1.
- ¹⁶ Idem, din 4 decembrie 1947, p. 3.
- ¹⁷ Arhivele Statului Craiova, fond Prefectura jud. Dolj, inv. 11/1947, p. 310.
- ¹⁸ „Înainte” din 5 iunie 1947, p. 1.